

Kom, Hellige Ånd – forny din kirke!

Kjære kirkemøte og medarbeidere!

Som Bispemøtets preses er jeg blitt forunt å minne oss om noen sider ved Den Hellige Ånds virke – relatert til vår aktuelle kirkesituasjon.

Den kristne tros bilde av Gud avviser enkle måter å uttrykke hvem Gud er på. Aristoteles' forestilling om guddommen som "den ubevegelige beveger" som ikke lar seg affisere av denne verdens forhold, står i skarp kontrast til troen på Gud slik kirken bekjenner ham: Gud stiger inn i menneskenes historie, gjør seg til ett med den i Jesus Kristus for å omskape den fra grunnen av, og som – gjennom Den Hellige Ånd – forblir som levende nærvær i kirken og de troendes liv. Det kristne dogme om den treenige Gud er kirkens tankemessige respons på denne mektige visjon av Gud.

Dogmet sier ikke at vi tror på tre guder, men på én Gud i tre personer. Den treenige Gud – én Gud i tre personer – er uenkelig et vanskelig begrep. Ikke sjelden er det blitt latterliggjort som ulogisk. Men treenighetstanken vever sammen sentrale elementer i den kristne kunnskap om Gud som Skaper, Forsoner og Helliggjører. Det tradisjonelle trinitariske språk knyttet til Fader, Sønn og Helligånd er hentet fra NT og uttrykker den fundamentalt personlige forståelse av Gud som ligger til grunn for læren.

*

"Jeg tror på Den Hellige Ånd" – NB ikke til fortrensel for troen på Gud Skaperen eller Kristus Frelseren. Den "sunne tro" vet å legge like sterk vekt på alle tre personene i guddommen. Å bestemme den kristne tro som *trinitarisk* er mer enn en teoretisk øvelse. Å fastholde den trinitariske tro er av største kirkelige og personlige betydning.

For eksempel: Å isolere momentet Gud som Skaper fra frelsen og helliggjørelsen, fører lett til at kirken omgjøres til et sorgfritt karneval til livets pris, uten å regne inn at det fins en slange i paradiset. Og å spalte Den Hellige Ånd fra skaper- og forløser-tanken, kan innebære å kaste loss fra jordlivets barske vilkår, mens man stiger mot himmelen under en luftig ballong. – Sunn tro har en viktig test i treenighetstanken. Vranglæren er sjelden helvrang, men består ofte i at ett aspekt løsrives, blåses opp, og slik skaper tro i ubalanse.

*

For ni år siden kom vi fra et århundre dominert av politiske religioner – kommunisme, fascisme, nazisme. Tomheten ved utgangen av 1800-tallet ventet på å bli fylt. Og politiske systemer med kvasi-religiøst tilsnitt meldte seg i tur og orden. Men de feilet og falt og havnet på historiens søppelplass. Etter Den 2. verdenskrig fulgte noen år med kollektiv innsats for gjenoppbygging. Men denne fase er blitt avløst av 40-50 år med forvirring, med oppmerksomheten vendt innover – mot sjelegranskning og selvutvikling. Og dér er vi fremdeles.

Er dette kirkens tid? I prinsippet, ja! Så lenge tid kommer, vil kirken være der. Men mer realistisk og ydmykt sagt: Det *kan* bli kirkens tid, men det er ikke gitt. Tidens institusjonskritikk og menneskenes trang til å iscenesette sitt eget liv, også på religionens område, fører til at leting etter mening ofte skjer på smalere stier enn den brede kirkevei.

Det er ikke velfriserte setninger vi trenger, ikke vidløftige teorier, ikke flotte tankebygninger. Det som trengs nå er Den Hellige Ånd, som gir oss det fordypede språk. Ånden er troens språklærer. Den lærer oss det språk som når til bunnen av vår sjel – et språk som lodder så dypt at mennesker forvandles fra grunnen av. Da taler vi ikke bare teoretiske sannheter, men *vi taler ut fra Sannheten*. Og kirken står frem som åndelig veileder og fyrtårn for alle som er ute på livets reise.

*

Bilder ansporer. Bilder trenger ned til de dype lag i oss. ”Sjelen tenker aldri uten et bilde”, skrev Aristoteles. Slående bilder gjør at man liksom ”ser det hele for seg”! Likeledes kan kirkebilder også anspore. Jeg vil derfor holde sammen to store kirkebilder, uten lange kommentarer: Det ene er ett av protestantenes yndede bilder, lært oss av Paulus – nemlig kirken som Kristi legeme med de mange lemmer, nådegavene, som samvirker i kjærlighet (*agape*) for å bygge et fellesskap i Den Hellige Ånd.

Og dette altså sammenholdt med det ortodokse bilde av kirken som jordisk avspeiling av den indre sammenheng i treenigheten – Faderen, Sønnen og Ånden i gjensidig avhengighet og kjærlighet. Og apropos samvirke i kjærlighet: Det fins ingen sjalusi innen treenigheten. – Det protestantiske kirkebilde er nok mer dynamisk, det tilfredsstiller den aktive protestantiske flid. Det ortodokse bilde er mer statisk, det kommer ut av den store Tradisjonen og har et treenighetsteologisk, lovprisende utgangspunkt. Jeg synes det er to kirkebilder som kompletterer hverandre og gjør kirkens virkelighet rikere.

*

Den norske kirke er inne i en dyptgripende reformfase som angår både ytre struktur og indre liv. Slike omfattende grep er nødvendige fra tid til annen. Det er, rett forstått, ingen motsetning mellom Ånd og struktur. Ånd og orden er heller ikke opponenter til hverandre. Kirkens liv er et strukturert liv, og Gud er ordens Gud, jf 1 Kor 14, 33.40. Men å gripe til et stort anlagt reformarbeid kan drive frem den misforståelse at kirke er noe *vi* kan ”få til”. Guds kirke er *Guds*, skapt ved Ordet og Ånden, og ikke et produkt av menneskelig management og flinkhet. Så i de reformårene som kommer, må vi fastholde et uoppgivelig poeng: Det skal mye Ånd til for å bære frem en stor reform som virkelig bidrar til å bygge kirke. Jo flere reformer, desto mer Ånd trengs det!

Åndens sentrale oppgave er å gjøre Kristus nær. Den oppstandne Herre Jesus Kristus er i sin kirke ved Ånden – nå. Eller som Paulus fyndig formulerer det: ”Herren, det er Ånden!” (2 Kor 3,17). På 1970-tallet var det flere som søkte sammen til de såkalte ”helligåndseminarene”. Disse var den gang et nedslag på vår kirkemark av en bølge som hadde begynt å rulle internasjonalt. Her lå forløperen til Oasestevnene. Oasebevegelsen har i vår kirke betydd mye positivt for både lekfolk og prester. Og som en organisatorisk påminnelse om Den Hellige Ånds gjerning i kirken har bevegelsen fortsatt en rolle å spille. Imidlertid, istedenfor å utdypes og modnes gjennom teologisk arbeid, har ledelsen i bevegelsen de siste år åpenbart vist mangelfull dømmekraft i sin invitasjon av

utenlandske talere. Dette har skapt inntrykk av en bevegelse som tiltrekker seg oppmerksomhet ved å gi scenen til sensasjonssøkende profeter, istedenfor predikanter som fordyper troen. Oasebevegelsen av i dag synes mer i behov av å trenge *dypere ned* enn å jage høyere opp.

Når Kirkemøtet 2009 tematiserer Den Hellige Ånd, er det således betimelig å sende en oppfordring til Oaseledelsen om å foreta en kritisk gjennomtenkning av bruken av importerte forkynnere. Jeg er her ikke ute etter en avisoverskrift à la: "Biskop tar et oppgjør med Oasebevegelsen". Min tanke til ettertanke er at Oasebevegelsen er en for viktig spore i vår kirke til at den marginaliserer seg selv gjennom å utøve svak åndelig innsikt og dømmekraft.

"Jeg tror på Den Hellige Ånd" – det er også en bekjennelse til en kirke som lever i misjon. Apostlenes gjerninger har kirkens misjon som hovednerve. Ånden driver til misjon. Ånden utruker disiplene, nå som da. Den Hellige Ånd har ingen utløpsdato. Og det er sant som den sveitsiske teologen Emil Brunner sa: "Kirken eksisterer ved misjon likesom ilden eksisterer ved å brenne".

Derfor - av mange grunner henger vi fast ved denne bønne: "Kom, Helligånd med skapermakt og forny din kirke".